

وضعیت حجر بیماران روانی و اشخاص در حالت اغماء

(در فقه و نظام حقوقی ایران)

www.ketab.ir

مؤلف:

زکیه فلاح

۱۴۰۰

www.ketab.ir

- سرشناسه : فلاح، زکیه، ۱۳۷۰-
عنوان قراردادی : ایران، قوانین و احکام
Iran, Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور : وضعیت حجر بیماران روانی و اشخاص در حالت اغماء (در
فقه و نظام حقوقی ایران) / مولف زکیه فلاح
مشخصات نشر : تهران، مهر کلام، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری : ۱۱۰ ص.
شابک : 978-622-6896-97-9
وضعیت فهرست نویسی : فیبا
یادداشت : کتابنامه
موضوع : اهلیت و حجر -- ایران
موضوع : Capacity and disability -- Iran
موضوع : اهلیت و حجر (فقه)
موضوع : Capacity and disability (Islamic law)
موضوع : حقوق مدنی -- ایران
موضوع : Civil rights -- Iran
شناسه افزوده : عباس قاقاهنده - ناظر چاپ
رده بندی کنگره : KMH511
رده بندی دیویی : ۳۴۶/۵۵
شماره کتابشناسی ملی : ۷۶۳۵۶۱۲

دفتر مرکزی: تهران، میدان انقلاب، خیابان منیری جاوید، پلاک ۷۴

شماره تماس: ۶۶۴۶۳۲۴۵

www.mehrekalam.ir

وضعیت حجر بیماران روانی و اشخاص در حالت اغماء

(در فقه و نظام حقوقی ایران)

مؤلف: زکیه فلاح

چاپ اول: ۱۴۰۰

تیراژ: ۵۰ نسخه

چاپ: غزال

صفحه‌آرایی: بنیامین غفاری

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

کلیه حقوق محفوظ و متعلق به انتشارات مهرکلام است.

«مسئولیت صحت مطالب کتاب با مؤلف است»

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۸۹۶-۹۷-۹

فهرست مطالب

مقدمه	۱۱
فصل اول: مفاهیم و مبانی نظری تحقیق	۱۵
مبحث اول: تعریف اهلیت	۱۵
مبحث دوم: مفهوم حجر	۲۱
گفتار اول: معنای لغوی حجر	۲۱
گفتار دوم: معنای اصطلاحی حجر	۲۲
بند اول: معنای حجر در فقه	۲۲
بند دوم: معنای حجر در حقوق	۲۴
گفتار سوم: تاریخچه بحث از حجر در کتب فقها	۲۴
گفتار چهارم: اسباب حجر در فقه و حقوق	۲۶
بند اول: اسباب حجر در فقه	۲۶
بند دوم: اسباب حجر در حقوق موضوعه	۲۷
گفتار پنجم: تقسیم بندهای حجر در فقه و حقوق مدنی	۲۸
بند اول: تقسیمات حجر در فقه	۲۸
۱: حجر عام و حجر خاص	۲۸
۲: حجر به سبب مصلحت شخص محجور یا به سبب مصلحت غیر	۲۹

- بند دوم: تقسیمات حجر در حقوق مدنی ۳۰
- ۱: حجر عام و حجر خاص ۳۰
- ۲: حجر حمایتی و حجر سوء ظنی ۳۱
- ۳: حجر قانونی و حجر قضایی ۳۱
- ۴: حجر مبتنی بر فقدان اراده و نقص اراده ۳۲
- ۵: حجر در امور مالی و حجر در امور غیرمالی ۳۲
- ۶: حجر محدود و حجر غیر محدود ۳۲
- گفتار ششم: احکام حجر و محجورین در فقه و حقوق مدنی ۳۳
- بند اول: احکام حجر و محجورین در فقه ۳۳
- ۱: محجورین خاص ۳۳
- ۲: محجورین عام ۳۷
- بند دوم: احکام حجر در حقوق موضوعه ۳۸
- ۱- صغیر ۳۸
- ۲- غیر رشید ۴۲
- ۳- مجنون ۴۵
- گفتار هفتم: مبانی فقهی حجر در فقه امامیه ۴۷
- بند اول: قرآن کریم ۴۷
- بند دوم: سنت ۴۸
- مبحث سوم: بیماری‌های روانی ۴۹
- گفتار اول: روان گسیختگی (جنون) ۵۲
- بند اول: اسکیزوفرنی (شیزوفرنی) ۵۴

- بند دوم: اختلال هذیانی ۵۵
- گفتار دوم: اختلالات خلقی ۵۶
- بند اول: افسردگی ۵۷
- بند دوم: اختلالات دو قطبی ۶۰
- گفتار سوم: روان دردمندی ۶۱
- مبحث چهارم: حالت اغما ۶۲
- گفتار اول: بررسی انواع اغما ۶۲
- بند اول: تعریف اغما (بیهوشی) عمومی ۶۳
- بند دوم: تعریف اغما مستمر (بیهوشی مستمر) ۶۴
- بند سوم: مقایسه اغمای (بیهوشی) مستمر و اغمای (بیهوشی) عمومی ۶۸
- گفتار دوم: بررسی حیات فرد در حال بیهوشی مستمر ۶۹
- فصل دوم: بررسی وضعیت حجر بیماران روانی ۷۵**
- گفتار اول: وضعیت حجر بیماری روانی مستوجب زوال عقل ۷۵
- گفتار دوم: وضعیت حجر بیماران روانی بدون زوال عقل ۸۰
- فصل سوم: بررسی وضعیت حجر یا عدم حجر افراد در حالت اغما ۸۳**
- مبحث اول: چگونگی اهلیت افراد در حالت اغما ۸۳
- گفتار اول: اهلیت تمتع در فرد در حال بیهوشی مستمر ۸۳
- مبحث دوم: حمایتی قانونگذار در مورد افراد در حال بیهوشی مستمر ۸۹
- گفتار اول: حمایت از افراد بیمار در حقوق سایر کشورها ۸۹
- گفتار دوم: بررسی حمایت قانونی از افراد در حال بیهوشی مستمر در حقوق ایران ۹۲

مقدمه

حجر در لغت به فتح و ضم و کسر «حاء» استعمال شده است ولی امروزه در عالم حقوق فقط به فتح اول به کار می‌رود و به معنی منع و بازداشتن است. و در اصطلاح فقهی به معنای ممنوعیت شخص از تصرف در اموال خویش می‌باشد. کسی که از تصرف در اموال خویش ممنوع می‌باشد در اصطلاح فقهاء، محجور علیه نامیده می‌شود.^۱ محجور علیه یا از جمیع تصرفات ممنوع است مانند صبی یا از بعض تصرفات ممنوع می‌باشد مانند مریض (البته مرضی که سبب موت می‌شود).^۲ در اصطلاح حقوقی امروز حجر به معنای عدم اهلیت استیفاست که عبارت است از منع شخص به حکم قانون از اینکه بتواند امور خود را مستقلاً و بدون دخالت دیگری اداره کند و شخصاً اعمال حقوقی انجام دهد^۳ به این ممنوعیت قانونی حجر گفته می‌شود. به عبارت دیگر حجر در اصطلاح حقوقی یعنی منع شخص از اینکه بتواند امور خود را به علت عروض عوارضی، به طور مستقل و بدون دخالت دیگری اداره کند و شخصاً اعمال حقوقی خود را انجام دهد.

-
- ۱- خمینی، سید روح الله موسوی، تحریر الوسیله، ۲ جلد، مؤسسه مطبوعات دار العلم، قم - ایران، اول، ه ق؛ ج ۲، ص: ۱۲
  - ۲- عاملی، شهید اول، محمد بن مکی، اللعنه الدمشقیة فی فقه الإمامیة، در یک جلد، دار التراث - الدار الإسلامیة، بیروت - لبنان، اول، ۱۴۱۰ ه ق؛ ص: ۱۳۳؛ وَ الْمَرِیضُ مَمْنُوعٌ مِمَّا زَادَ عَنِ الثَّلَثِ وَ إِن نَجَرَ عَلَى الْأَقْوَى.
  - ۳- مصطفی، محقق داماد، بررسی احکام حجر و ورشکستگی در فقه و حقوق اسلامی، مجله نامه، الهیات، بهار ۱۳۸۹، شماره ۱۰، ص: ۱۱۸